

JOURNALISIKKUTDANNING – ET PRACTICAL JOKE?

Akademiseringen har gått langt i mange yrken, og klyftan mellan teori och praktik har periodvis varit stor speciellt inom journalistiken. **Lars Richard Bache**, ledare för journalistutbildningen vid Norges Kreative Høyskole, ger sin syn på vad journalister bör kunna.

Text: Lars Richard Bache

En journalist kan fortsatt være det merkelige paradokset av en slags akademiker uten nødvendigvis å ha noen utdanning. Det er viktig at vi tar den praktiske delen av journalistyrket på ramme alvor når vi forsøker å utdanne morgendagens journalister også.

Verdens mest spennende yrke, mener mange av oss som har tatt tittelen journalist. Tatt, fordi tittelen jo som kjent ikke er beskyttet som lege eller advokat. Du trenger ikke gjøre noe som helst for å kalle deg journalist. Men brukbar status har vi likevel.

Journalisten er litt myteomspunnet, ofte brukt i film, som regel litt skurkete, storøykende og drikkfeldig, men tross alt helten. Rett nok har undersøkelser vist at bare bruktbilselgere har lavere tillit i befolkningen, men folk stoler jo på journalistene uansett. "Det er jo sant, det sto i avisa". Og like lenge som det har vært laget film, har vi journalister blitt fremstilt på en meget smigrende måte. Vi fanger mordere, avslører svindlere og løser alle problemer vi står overfor.

I Norge avdekket *Aftenpostens* journalister rett før jul at både regjering, storting, etterretning, deg og meg trolig blir overvåket – av noen – uten at sikkerhetsjenestene selv hadde oppdaget det. En pinlig affære for sikkerhetsmyndighetene, men en fjær i hatten for journalistene (heltene) i *Aftenpostens* redaksjon.

Uten å kjenne i detalj bakgrunnen til akkurat disse *Aftenposten*-journalistene; Hva skulle til for å lage en slik sak? Vitenskapsteori? Akademisk skriving? Eller litt nysgjerrighet? En god ide?

Jeg tror at en herlig småvill tanke – for eksempel "hva om vi kjøper eller leier noe litt avansert teknologisk utstyr og sjekker om det finnes uregistrerte basestasjoner i Oslo Sentrum" – kan dukke opp i et engasjert, åpent og fordomsfritt miljø der man smiler og ler og klapper i hendene og har *en drive, en nese* for det å utøve journalistikk. På et morgenmøte i en slik redaksjon kan en sånn idé slå rot. Eller kanskje på puben kvelden i forveien.

Det herlige her er at vi er en av få yrkesgrupper hvor det fortsatt er mulig å ta kjøkkenveien inn i yrket. Mange i hele verden kan skrive godt, og den teknologiske revolusjonen har

gjort at det sitter en potensiell journalist på ethvert gutterom og jenterom kloden over.

I denne situasjonen skal vi som driver journalistutdanninger være litt forsiktig med å sette nesen i sky og hevde vi har patent på oppskriften "hvordan bli en journalist".

Det er et akademisk press i samfunnet. Har vært lenge. Helt hvor det kommer fra, er jeg ikke sikker på. I begynnelsen naturligvis et ønske om å tilby høyere utdanning for flere. Men så tok det helt av. Som så mye annet i den rike del av verden. Og nå snakker man igjen i debatter på tv om at kanskje ikke alle i hele Norden behøver en Mastergrad. Det er sunt.

Vi er en av få yrkesgrupper hvor det fortsatt er mulig å ta kjøkkenveien inn i yrket.

Ungdommen utsettes for dette presset, og det oppleves voldsomt. Da jeg ledet en fagskoleutdanning i journalistikk, måtte jeg gjentatte ganger svare på spørsmålet "MÅ jeg ha en bachelor i journalistikk?". Nei, naturligvis må du ikke det!

"Du er en drivende dyktig journalist du, du kan håndverket, du er utrolig idérik, skriver godt og finner spennende kilder. Dessuten har du lest både U-landsstudier og Statsvitenskap og er glad i å lese litteratur", kan jeg svare. Og to måneder senere glad konstatere at vedkommende hadde fått jobb som journalist.

Og jeg visste jeg hadde rett. For så godt kjenner jeg de norske mediene og hva de er ute etter. De er ikke i første rekke ute etter hun med stålkontroll på Chicago-manualen. De er ute etter en journalist som kan gjøre en jobb – helt uavhengig om mediet skal avdekke noe samfunnskritisk, dekke hendelsesnyheter eller by på underholdning i en eller annen form.

Som *enfant terrible* i klassen av norske journalistutdanninger lyktes Norges Kreative Fagskole (i dag Høyskole) med å skape en litt annen type journalister enn de øvrige journalistkolene.

Hva slags journaliststudenter vil Norges største avis, VG nett, ha i praksis?

Svaret er: De med mest mulig og tyngst mulig *erfaring*. Det blir ikke spurt etter karakterer («betyg» på svenska, red. ann). Hvordan skaffer man seg *erfaring*? På lesesalen?

Heldigvis er bransjen slik. Og det er kanskje ikke så rart heller. Historisk er media en bransje der man kunne banke på døren som 16-åring, starte med kaffekoking og ende som sjefredaktør. På 1980-tallet var 80 % av norske journalister uten utdanning utover videregående skole. Hvem var journalister på 80-tallet? Jo, de som i dag er redaktører og ledere i mediene. De ser at det fortsatt er slik at Do-erne kan gjøre en minst like god jobb som akademikerne.

"Det var så deilig å få en student fra dere. Hun gikk jo i gang og jobbet", er en av anslagsvis 700 tilbakemeldinger på praksisstudenter jeg har fått fra norske redaktører. Visstnok hadde det vært en annen student der samtidig, som hadde sittet en hel dag og jobbet med kildekritikk og det kom ikke en linje på trykk.

Undertegnede er selv en som banket på døren i lokalavisen, fikk sjansen og hadde fast jobb som 19-åring. Er det fortsatt

Journalistikk er først og fremst et håndverk.

mulig? Tja, den faste jobben sitter jo ekstremt langt inne. Men kulturen i mediene er den samme. Ja, kjære deg, klart du kan få prøve deg, er svaret mange gir. Bare prøv.

Er det da slik at jeg ikke ønsker academia og dypere kunnskap velkommen? Nei på ingen måte. Selv er jeg pedagogisk utdannet, jeg leser mye litteratur, reiser og opplever fremmede kulturer og jeg ser hvilke enorme skritt en student tar som journalist i løpet av noen år på skolebenken. Hard innsats er det viktigste, og så kommer gode veiledere og lærere.

Hva med innholdet? De digitale ferdighetene er selvsagte. De må være der hos morgendagens journalister. Uten dem har du ikke en sjanse.

Men samfunnskunnskapen til dagens 20-åringer står tilbake for vår generasjon (jeg er 44). Samfunnskunnskap er en den intellektuelle nøkkelen til å fungere som journalist. Du blir avslørt hvis du ikke kan navnet på Statsministeren eller vet hvorfor det skulle være nyalg i Sverige eller hvorfor det ble avlyst. Dessverre er det noen som ikke kan det, også blant dem med ambisjoner om å være journalist.

Hvor den offentlige grunnskolen har gjemt denne lærdommen vites ikke, men vi må gjennomføre generell samfunnskunnskap for journalistikkestudentene, så mye og tung som mulig. Aller viktigst er det at de oppfordres til å engasjere seg og selv oppdage gleden i kunnskap. Så spennende det kan være. Så utrolige mange gode dokumentarer det går på tv, så mange fantastisk interessante artikler man kan finne, om akkurat det du bryr deg om!

I dag er alle norske journalistiskoler 3-årige (man kan ta Master på 5). Alle er høyskoler eller universitet. Det stilles krav til academia. Og det å kunne skrive en dyptgående, spennende bacheloroppgave ser jeg som et riktig godt stykke journalistarbeid. I forkant må man da ha tilegnet seg evnen til å for-

stå sammenhengen mellom teori og praksis, og vitenskaps-teori og metode er en forutsetning.

Men det er en fare for at akademikere med tunge titler som selv higer etter stadig penere titler glemmer hvem høyskolen eller universitetet er til for. For journalistikk er først og fremst et håndverk, der nyhetsartikkelens struktur må sitte i ryggmargen og sjangerbevisstheten være god.

Det mediene vil ha er de som er et oppkomme av ideer, de som nysgjerrig undrer "hvorfor det?", de som strekker hånda i været og foreslår kilder, har pågangsmot nok til å oppsøke noen bak en dør, banke på, og som kan stille de uredde spørsmålene akkurat da.

Både disse egenskapene, og hvor godt du skriver og hvor hurtig du jobber, krever trening, trening og atter trening. Jo mer du skriver, jo flinkere blir du. Og du *lærer av å gjøre, ikke bare av å høre*.

Vi må huske at det er en rad ulike journalister vi skal hjelpe ut i et stadig mer uoversiktlig medielandskap. Det er de gutta som ser det som den ultimate jobben her i verden å kommentere en fotballkamp på tv. Jeg har i tillegg til disse også et utall søte, unge, blonde jenter som hele livet har drømt om å skrive om mote. Og så har vi heldigvis også den tradisjonelle nyhetsjournalisten, hun vi snakker om når vi generaliserer. Hun er interessert i å lære mer samfunnsfag, og kan synes det er spennende med akademisk skriving. Men de er ikke så mange.

Den praktiske siden av journalistikken vil alltid være prioritet 1 ute i mediene. Da må utdanningsinstitusjonene også ta hensyn til det. Så har vi ingen andre valg enn å forberede studenten så godt det lar seg gjøre på de digitale kravene, helst de de møter om to år – ikke for to år siden. Samfunnskunnskapen må settes på dagsorden. Det kan bli pinlig ellers. Og så kommer professorenes og amanuensisenes ønske å om dosere på høyt akademisk nivå for studentene først som nummer 4.

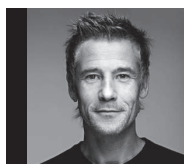
Noen som leser dette vil snu denne pyramiden på hodet.

Men vi må ikke glemme at det er studenten vi lager skole for. Hun vil ha en jobb når hun er ferdig utdannet. Det må vi hjelpe henne med.

FAKTA:

NKH (Norges Kreative Høyskole) er en del av en privat stiftelse (Campus Kristiania) som i 100 år har drevet utdanning. Det tas ikke ut utbytte fra skolen. NKH har hovedsete i Oslo, og avdelinger også i Bergen og Trondheim.

Journalistikkutdanningen som koster ca 250.000 NOK over tre år har opplevd en markant økning i søketallene de siste årene, samtidig som de offentlige gratis journalistikkutdanningene opplever synkende søketall. (ref artikkel *Fagbladet Journalisten* i høst)

Lars Richard Bache har ledet journalistikkutdanningen på Norges Kreative Høyskole (NKH) siden 2005. Han er lærerutdannet, men har vært journalist siden han var 19 år gammel.